

Accumulation and Utilization of ‘Aesthetic Capital’ According to Gender Normative Standards

Bahram Nik Bakhsh * Assistant Professor, Department of Sociology,
Payame Noor University, Tehran, Iran

Abstract

Physical appearance as a form of capital has been the focus of sociologists in recent years because "aesthetic capital," like other forms of capital, can be accumulated and utilized in social exchanges. The general purpose of this research was to collect information about the dimensions and meaning of appearance, and to do so, the questionnaire tool was used. The present research participants included all people between the ages of 15 and 60 in a statistical sample of 384 people in Ahvaz City. In this regard, statistical measures for both the "accumulation" and "utilization" dimensions of "aesthetic capital" were studied based on a parallel survey design using ordinal logistic regression (o-logit model). The findings showed that there are double standards based on specific norms regarding "accumulation" and "utilization" of "aesthetic capital." Furthermore, the existence of double normative standards depends on the "context" of society, in a way that these standards in "accumulation of capital" mean more approval of women's behavior, while the double standard in "utilization of capital" means more approval of men's behavior. As a result, aesthetic capital, as something that depends on the context, regulates gender norms.

Keywords: Aesthetic Capital, Physical Appearance, Norms, Normative Standards, Gender.

* Corresponding Author: nikbakhsh@pnu.ac.ir

How to Cite: Nik Bakhsh. B. (2022). Accumulation and Utilization of ‘Aesthetic Capital’ According to Gender Normative Standards, *Quarterly Journal of Social sciences*, 29(98), 121-159.

Introduction

In contemporary sociological literature, physical appearance is known as a form of capital or more specifically as "erotic capital" and "physical capital." This capital includes cognitive and external aesthetic appeals in interaction with other members of society. A person lives in it and acquires such funds according to his physical appearance and society's judgment. "Aesthetic capital" is a concentrated form of capital because the resulting assets must be preserved. Therefore, according to the mentioned materials, it is important and necessary to introduce normative levels for different genders in Ahvaz City, in order to determine how "aesthetic capital" has been aggregated or accumulated in the context of society according to the existing traditional and conservative views, because probably the variable of normative and traditional pressure will bring different attitudes between men and women for cosmetic surgery.

Research Question(s)

In line with the contents mentioned in the introduction, statement of the problem and importance of the research, the research question was proposed as follows: is the perception of the utilization and accumulation of aesthetic capital different among women and men according to the normative criteria in Ahvaz City?

Literature Review

Social norms have been the concern of sociologists since the time of Emile Durkheim. These norms are social rules that regulate individual behavior, and non-adherence to them causes restrictions for people. Such norms can be different at the social level for different groups because double standards refer to a different evaluation of the same behaviors. People's methods of accumulating "aesthetic capital" are very diverse. It seems that people's appearance has an impact on their social acceptance and the norms related to different body functions, regarding the division between "natural body" and "artificial body" have "valid" and "invalid" functions. Sasatelli (2010) showed how both male and female groups compared with exercise and cosmetic surgery. Exercise for the beauty of body shape includes hard work and healthy living. Therefore, the body obtained through exercise is worthy and acceptable. Norms can control people's behavior in the context of utilizing "aesthetic capital" so that this type of capital can

be socially exchanged (Zelizer, 2010).

Materials and Methods

In order to investigate the possible double standards in the accumulation and utilization of "aesthetic capital," survey data were collected in the winter of 1401 through the citizens of Ahvaz City. The general purpose of this research was to collect information about the dimensions and meaning of appearance and use it with the questionnaire tool. The questions of this questionnaire were distributed in person among the statistical population using available sampling methods among women and men aged 15 to 60 years. The final statistical sample included 384 participants in 7 regions of Ahvaz City.

Results

The average approval of the accumulation of "aesthetic capital" was combined, and for both gender groups (3.125), it was higher than the total average approval of the accumulation of "aesthetic capital" for the two groups mentioned (3.04). Therefore, according to the respondents, the items of sports (3.63 < the most), make-up (3.21 ranked second), hiding signs of aging (2.99 ranked third) and plastic surgery (2.63 < the lowest) have a priority order to be approved of by the respondents. Furthermore, in the second order to confirm the utilization of "aesthetic capital," the items of earning rights and privileges (36.36 the most), making friends (3.08 ranked second), choosing a spouse (2.90 ranked third) and finding a job (>2.82 the lowest) have a priority order for confirmation according to the respondents' opinion. Data analysis confirmed that the gender differences in the two proposed variables are statistically significant (confirmation of the first hypothesis), because 53.5% of the respondents approved of the accumulation of aesthetic capital for women. In total, 52.2% of the respondents expressed dissatisfaction with men's efforts to hide the signs of aging, while only 29.26% of women disagreed. Exercising to improve one's appearance was partially approved of by men and women, and only 11.9% of respondents, on average, expressed dissatisfaction with this behavior, while more than 50% of respondents approved of it for both sexes.

Discussion

Using a special survey and in the form of a segmented plan, dual criteria were analyzed at the level of Ahvaz City. Initially, it was found that there are double standards in some norms related to the accumulation and utilization of "aesthetic capital." Therefore, according to the results related to the first and second hypotheses, it was determined that the existence of double standards is different according to the "context." In accordance with the first hypothesis, the results showed that the dual criteria related to the accumulation show more approval of women, while the dichotomous measures of the utilization show less approval of women.

Conclusion

The results of the current research in the "social norms" section showed that the existence of double standards depends on the "texture" or the context of society because it is in the "texture" of society that different methods of accumulation and utilization of "aesthetic capital" are formed, and based on these two, the capital should be recognized and judged. Therefore, the existence of a "social field or platform" for the emergence and development of aesthetic capital and the double standards of dealing with this type of capital in the researched society is quite tangible and obvious. So, according to the findings of the research, categories such as the social norms and social pressure resulting from it are very important and influential for which gender has the right to accumulate aesthetic capital and which one does not have the right to utilize this type of capital because based on the findings of the current research, norms play a crucial role in transmitting social pressure for body beauty and are the source of motivation for appearance. The research findings in the "accumulation of aesthetic capital" section showed that the methods of accumulating "aesthetic capital" are different between men and women. Therefore, the double criteria for the accumulation of "aesthetic capital" among the statistical population were confirmed. Moreover, the double standards regarding "the utilization of aesthetic capital" were approved of by the respondents, in a way that men had more consent than women.

Acknowledgments

I would like to thank all the colleagues of Payame Noor University and all those who helped us in various ways in conducting this research.

Conflicts of Interest

I have no conflict of interest.

انباشت و استفاده از «سرمایه زیباشناختی بدن» بر حسب معیارهای هنجاری جنسیتی

بهرام نیک‌بخش* استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

چکیده

ظاهر فیزیکی به‌عنوان شکلی از سرمایه در سال‌های اخیر مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است. چراکه «سرمایه زیبایی‌شناختی»، مانند سایر اشکال سرمایه، می‌تواند انباشته و در تبادلات اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. هدف کلی این پژوهش، جمع‌آوری اطلاعات در مورد ابعاد و معنای ظاهر آرائی و استفاده از آن با ابزار پرسشنامه بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه افراد واقع در سنین ۱۵ تا ۶۰ سال در یک نمونه آماری ۳۸۴ نفری در شهرستان اهواز تشکیل دادند. در این راستا، اقدامات آماری برای هر دو بعد «انباشت» و «استفاده» از «سرمایه زیباشناختی» بر اساس طرح نظرسنجی موازی با استفاده از رگرسیون لجستیک ترتیبی (مدل o-logit)، مورد مطالعه قرار گرفت. یافته‌ها، نشان داد که معیارهای دوگانه‌ای بر اساس هنجارهای خاص در مورد «انباشت» و «استفاده» از «سرمایه زیبای‌شناختی» وجود دارد. همچنین، وجود معیارهای هنجاری دوگانه وابسته به «زمینه» جامعه است، به‌گونه‌ای که این معیارها در «انباشت سرمایه» به معنای تأیید بیشتر رفتار زنان است، در حالی که معیار دوگانه در «استفاده سرمایه»، به معنای تأیید بیشتر رفتار مردان است. در نتیجه «سرمایه زیبای‌شناختی»، به‌عنوان چیزی که وابسته به «زمینه است»، هنجارهای جنسیتی را تنظیم می‌کند.

کلیدواژه‌ها: سرمایه زیباشناختی، فیزیک ظاهری، هنجارها، معیارهای هنجاری، جنسیت.

طرح مسئله

در ادبیات جامعه‌شناسی معاصر، فیزیک ظاهری^۱ به‌عنوان شکلی از یک سرمایه یا به‌طور خاص به‌عنوان «سرمایه اروتیک»^۲ (Banaei et al, 2020:77) و «سرمایه فیزیکی»^۳ شناخته می‌شود، این سرمایه شامل جذابیت‌های زیبایی‌شناختی و ظاهری در تعامل با سایر اعضای جامعه‌ای است که فرد در آن زندگی می‌کند و این‌گونه سرمایه‌ها را برحسب فیزیک ظاهری بدنی خود و قضاوت جامعه، کسب می‌نماید. چون این‌گونه سرمایه برآمده از فیزیک ظاهری بدن، مرتبط با آرایش ظاهری، زیبایی صورت و اندام است. همچنین، فیزیک ظاهری بدن، به‌عنوان یک سرمایه، دارای ویژگی‌های مشابهی با سایر اشکال سرمایه، نظیر «سرمایه زیبایی‌شناختی»^۴ است. این سرمایه را می‌توان ترکیبی از سرمایه‌های مختلف مرتبط با فیزیک ظاهری بدن شامل؛ زیبایی صورت و آرایش ظاهری دانست. «سرمایه زیبایی‌شناختی»، یک شکل متمرکز از سرمایه است، زیرا دارایی‌های حاصل از آن باید حفظ شوند و برای داشتن این سرمایه، میزان مدیریت بدن دارای اهمیت پژوهشی در بستر شهرستان اهواز به‌عنوان جامعه آماری است. چراکه مطابق با یافته‌های پیشین در انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» معیارهای دوگانه‌ای وجود دارد و از آنجائی که مطابق یافته‌های اعتمادی فر و همکاران (2013)، شرایط اجتماعی به‌منزله منشأ ایجاد انگیزه برای انجام جراحی زیبایی (انباشت سرمایه) است، بنابراین، با اتکا به این یافته‌ها، در شهرستان اهواز بررسی شد که آیا وجود معیارهای دوگانه وابسته به «زمینه» جامعه است یا خیر. چون در «بافت» یا «زمینه» جامعه است که روش‌های مختلف انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» شکل می‌گیرد؛ بنابراین، زیبایی بدن، پدیده محوری است که در بافت و زمینه جامعه اتفاق می‌افتد؛ بنابراین با توجه به شناخت محقق از جامعه آماری هدف به‌خاطر تعلق زیستی و اینکه در این شهر چند قومیتی علیرغم کلان‌شهر بودن، هنوز هم

-
1. physical appearance
 2. erotic capital
 3. physical capital
 4. aesthetic capital

تعصبات نژادی و قومیتی و نگاه‌های سنتی بر کنش‌های اجتماعی شهروندان حاکم و جاری است، این جامعه هدف برای پژوهش انتخاب گردید؛ بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده، معرفی سطوح هنجاری برای جنسیت‌های مختلف در شهرستان اهواز دارای اهمیت و ضرورت است تا مشخص گردد «سرمایه زیبایی‌شناختی» با توجه به نگاه‌های سنتی و محافظه‌کارانه موجود، چگونه در بستر اجتماع تجمع یا انباشته گردیده است، چراکه احتمالاً، متغیر فشار هنجاری و سنتی، نگرش‌های متفاوتی در بین زنان و مردان برای عمل زیبایی به همراه خواهد دارد؛ بنابراین، شناخت هنجارهای اجتماعی در زمینه «سرمایه زیبایی‌شناختی» در بستر اجتماعی شهرستان اهواز دارای اهمیت پژوهشی است، زیرا مشخص می‌نماید که برای چه کسی و به چه روشی انباشت و استفاده از این نوع سرمایه قابل پذیرش است. همچنین از آنجائی که تاکنون در این شهر، طرح‌های تحقیقاتی مشابهی برای مطالعه معیارهای دوگانه مربوط به هنجارهای این‌چنینی مورد بررسی قرار نگرفته است، بنابراین، این نوع تحقیقات می‌تواند روش مناسبی برای مطالعه معیارهای دوگانه در خصوص سرمایه بدنی در شهرستان اهواز باشد.

در این راستا، پیامدها و آثار مطالعه صنعت بدن در این بافت، صرفه‌جویی اقتصادی برای دارندگان این نوع از سرمایه است. کاترین حکیم^۱ (2011)، بدن را از منظر سرمایه فرد بررسی کرده و معتقد است افراد می‌توانند ورای نژاد، سن، جنس و طبقه به این سرمایه دست یابند (Banaei et al, 2020:76). چراکه امروزه کنش‌های افراد جامعه تا حدودی بدن محور و مبتنی بر رفتارها و زیبایی ظاهری است که در مانیتورینگ اذنان، مورد واریسی و قضاوت قرار می‌گیرد.

همچنین، با انباشت سرمایه زیبایی‌شناختی، به افزایش سرمایه‌های ظاهری اشاره می‌شود که در آن‌ها سرمایه بدنی (به مفهوم بوردیویی) به چه صورت شکل می‌گیرد؛ بنابراین، در این پژوهش به نظم هنجاری در «سرمایه زیبایی‌شناختی» توجه شد. چراکه شرایط اجتماعی به‌منزله هنجارهای اجتماعی، منشأ ایجاد انگیزه فرد برای «بدن آرائی» است (Etemadi

1. Catherine Hakim

(fard et al, 2013;1).

در راستای مطالب ذکر شده در خصوص مقدمه، بیان مسئله و اهمیت پژوهش، سؤال تحقیق به صورت ذیل طرح گردید؛

آیا پنداشت از استفاده و انباشت سرمایه زیباشناختی در بین زنان و مردان با توجه به معیارهای هنجاری در شهرستان اهواز متفاوت است؟

ساختار بقیه مقاله به این صورت است که؛ دو چارچوب نظری کاملاً مرتبط برای بررسی نظم هنجاری «سرمایه زیبایی‌شناختی» ارائه شد. در ابتدا به نقش فیزیک ظاهری بدن به عنوان شکلی از «سرمایه در ادبیات فرهنگی» صاحبان این سرمایه و دوم به «رویکردهای فمینیستی» مرتبط با زیبایی بدن پرداخته شد. پس از بحث در مورد هر دو چارچوب، پیشینه تحقیق در مورد انباشت و استفاده از فیزیک ظاهری بدن و ایجاد فرضیه‌های مربوط به معیارهای دوگانه در انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» نگارش شد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

عشوری و همکاران (2021)، در پژوهشی با عنوان «نقد و بررسی مؤلفه‌های نظریه‌ی سرمایه‌ی جنسی بر اساس آموزه‌های اسلامی و اشارات آن برای تربیت جنسی زنان و دختران»، به این نتایج دست یافتند که سرمایه جنسی، مفهومی کاملاً ابزاری و تولیدی در حوزه‌های زندگی جهان غرب است.

همچنین بنائی و همکاران (2020)، در پژوهش دیگری تحت عنوان «پدیدارشناسی سرمایه جنسی: بررسی کیفی در تجربه زیسته زنان جوان قشر متوسط در شهر مشهد»، به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ظاهرگرایانه بر اقدام برای عمل زیبایی مؤثر است و سرمایه جنسی، مشتمل بر جذابیت برای سرمایه‌گذاری بدن است. چراکه سرمایه زیبایی، ابزاری برای انباشت دارایی‌های مطلوب انگاشته شده است. چراکه کسانی که برای بدن خود سرمایه‌گذاری و انباشت می‌کنند، برای استخدام شدن شانس بیشتری دارند. چراکه داشتن سرمایه زیباشناختی، می‌تواند بر روابط بین افراد اثرگذار باشد و روند چانه‌زنی بین آن‌ها را شکل دهد.

قبادی و همکاران (2015)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به جراحی‌های زیبایی و مدیریت بدن در بین زنان شهر ایلام»، هنجارها در انتقال فشار اجتماعی برای زیبایی بدن نقش مهمی دارند، چراکه این عوامل باعث می‌شود که زنان نسبت به مانتیور کردن بدن خود اقدام کنند.

شریعی و همکاران (2013)، در پژوهش دیگری با عنوان «سنجش سرمایه دانشگاهی و سلیقه‌ی زیباشناختی»، دریافتند که میان متغیرهای جمعیت شناختی: سن، وضعیت تأهل و میزان تحصیلات با مدیریت بدن رابطه معنادار وجود دارد و شکل‌گیری «سرمایه زیباشناختی» در افراد، پیوند تنگاتنگی با فشارهای اجتماعی دارد.

اعتمادی فرد و همکاران (2013)، در پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی انگیزه زنان از گرایش به جراحی‌های زیبایی»، به این نتایج دست یافتند که شرایط اجتماعی به‌منزله منشأ ایجاد انگیزه برای انجام جراحی زیبایی (انباشت سرمایه) است.

بهیان و همکاران (2015)، در پژوهشی با عنوان «بررسی مؤلفه‌های سرمایه جنسی در رمان‌های پرتیراژ فارسی»، با الهام گرفتن از تقسیم‌بندی بوردیو درباره انواع سرمایه بیان نمودند که سرمایه جنسی نقش مهمی در مناسبات قدرت دارد. مقوله‌های زیبایی و جذابیت جنسی در بین زنان و مؤلفه‌های اجتماعی در بین مردان از اهمیت بالایی برخوردار است.

از نظر چراغی و کوتیانی (۱۳۹۰)، در کتاب «هنر و زیباشناختی فمینیسم، نکته محوری فمینیست‌ها، شناخت تحلیل زندگی فرهنگی با توجه به تمایز جنسی مرد و زن است. همچنین، نوغانی و همکاران (2010)، در پژوهش تحت عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر انجام جراحی زیبایی زنان»، اعتقاد دارند که متغیر فشار هنجاری، با احتمال انجام جراحی زیبایی رابطه مثبت و معنادار دارد.

سارپلا^۱ و همکاران (2020)، در پژوهش خود تحت عنوان «معیارهای دوگانه در خصوص انباشت «سرمایه زیباشناختی» در کشور فنلاند»، به این نتایج دست یافتند که معیارهای دوگانه در خصوص استفاده «سرمایه زیباشناختی» مورد تأیید قرار گرفته است

به گونه‌ای که در این خصوص، مردان بیشتر از زنان تأیید می‌شوند.

کیپرز^۱ (2017)، در پژوهش خود با عنوان «معیارهای زیبایی و بدن طبیعی»، نشان داد که تفاوت‌های قابل توجهی در ارزیابی و قضاوت مربوط به زیبایی زنان و مردان وجود دارد (معیارهای دوگانه زیبایی). معیارهای دوگانه در هنجارهای مربوط به استفاده از «سرمایه زیباشناختی» توانایی توضیح برخی از اختلافات را دارد، مطالعاتی که نشان می‌دهد بدن «طبیعی»، نسبت به بدن «مصنوعی» از چه مقبولیتی برخوردار است.

از نظر آدامسون^۲ و همکاران (2017)، برای زنان چشمداشت‌های هنجاری قوی وجود دارد تا در هنجاری که زیبایی بدن نامیده می‌شود، درگیر شوند. این به معنی «تغییر سوم» در زندگی زنان است. این تغییر به حدی فراگیر شده که زنان را به عنوان «کارآفرینان زیبایی» معرفی می‌نماید. در همین راستا آلیسون و ریسمن^۳ (2013)، شواهدی را برای معیارهای دوگانه جنسیتی به معنای ایجاد هنجارهای شدید برای زنان نسبت به مردان یافتند که «جهت» این معیارها در حوزه‌های خصوصی ممکن است از یک «زمینه» به «زمینه» دیگری تغییر نماید.

مالفورد^۴ و همکاران (1998)، در مطالعه خود به ظاهر بدن در مبادلات روزمره توجه نمودند، با این حال، این نتایج رفتار زنان را در استفاده از «سرمایه زیباشناختی» را که توسط میرز^۵ (2015) برحسب متغیرهای جمعیت شناختی (سن، جنس، تحصیلات و وضعیت تأهل) مطرح شده را تأیید می‌کند.

داده‌های پژوهش از طریق نظرسنجی جمع‌آوری شد؛ بنابراین، از این داده‌های هدف‌گذاری شده برای مطالعه معیارهای دوگانه ممکن در انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» استفاده شد. تاکنون در کشور طرح‌های تحقیقاتی مشابهی برای مطالعه معیارهای دوگانه مربوط به هنجارهای این‌چنینی مورد بررسی قرار نگرفته است، بنابراین،

-
1. Kuipers
 2. Adamson
 3. Allison and Risman
 4. Mulford
 5. Mears

از آنجایی که در این پژوهش، به هنجارهای اجتماعی توجه شده است، این نوع تحقیقات می‌تواند روش مناسبی برای مطالعه معیارهای دوگانه در خصوص سرمایه بدنی باشد. چراکه یافته‌های پیشین (ذکرشده در بخش پیشینه پژوهش) تا حدی متناقض و بر اساس تحلیل تجربه زیسته مشاهده شوندگان است نه مطالعه دقیق آنان به تفکیک جنسیت و بر اساس معیارهای دقیق انباشت و استفاده از سرمایه بدنی؛ بنابراین در جمع‌بندی پیشینه تحقیق می‌توان گفت که عمده این پژوهش‌ها بر یک بعد از «استانداردهای زیبایی» تکیه داشتند و غالباً بعد دوم و مهم یعنی چگونگی «استفاده از سرمایه زیباشناختی» را در تحقیقات خود مغفول گذاشتند. این چیزی است که پژوهش معاصر با شناسایی این نقیصه، تلاش نموده است که به صورت دقیق و شفاف معیارها و استانداردهای دوگانه در خصوص «انباشت» و «استفاده»، از سرمایه زیباشناختی را به صورت موازی بین زنان و مردان بررسی نماید. دقیق و شفاف از این حیث که در پژوهش حاضر، برخلاف پژوهش‌های پیشین، سؤالات مربوط به زنان و مردان به گونه‌ای اتفاقی مورد توزیع قرار گرفت، چراکه اگر پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به زنان، عیناً به سؤالات مربوط به مردان نیز پاسخ دهند، به دلیل تمایلات اجتماعی ممکن است پاسخ‌های مشابهی بدهند؛ بنابراین معیارهای دوگانه به خاطر پاسخ‌های مشابه ممکن است در جامعه آشکار نشود.

منطق هنجاری تبادل «سرمایه زیبایی‌شناختی»: هنجارهای اجتماعی از زمان امیل دورکیم مورد توجه جامعه‌شناسان بوده است. این هنجارها، قوانین اجتماعی هستند که رفتار فردی را تنظیم و عدم پایبندی به آنها باعث ایجاد محدودیت‌هایی برای افراد می‌شود (Portes, 2010). تحقیقات قبلی نشان داده است که چنین هنجارهایی می‌توانند در سطح اجتماعی برای گروه‌های مختلف متفاوت باشند، چراکه معیارهای دوگانه به ارزیابی متفاوت رفتارهای یکسان اشاره دارد. در این راستا، معیارهای دوگانه به علت رفتارهای متفاوت هنجاری زنان و مردان در یک زمینه یکسان می‌پردازد. مگوایر^۱ (2008)، با ترسیم

ایده‌های بوردیو از بدن و سرمایه، نشان داد که بدن تنها یک سوژه مبتنی بر طبقه نیست که بوردیو^۱ (1984) بیان کرده است، بلکه چیزی است که به‌خودی‌خود دارای ارزش است (Edmonds & Mears, 2017). همچنین، حکیم (2011)، با الهام گرفتن از تقسیم‌بندی بوردیو درباره انواع سرمایه بیان می‌کند که سرمایه جنسی نقش مهمی در مناسبات قدرت دارد. مقوله‌های زیبایی و جذابیت جنسی در بین زنان و مؤلفه‌های اجتماعی در بین مردان از اهمیت بالایی برخوردار است (Behyan et al, 2015).

باومن^۲ (2007) نیز این ایده را به دست آورد که تمایلات فرهنگی سوژه گرایانه مبتنی بر «بدن آرائی» به تمام حوزه‌های زندگی گسترش یافته است. بر اساس نظریه پردازان تأثیرگذار فمینیستی، از جمله ولف^۳ (2002) و بوردو^۴ (1993)، تفاوت غیرقابل انکاری در چگونگی پرورش ظاهر فیزیکی زنان و مردان وجود دارد. حفظ زنانگی بدن از طریق شیوه‌های انضباطی سخت به دست می‌آید که حول فرم دهی به اندازه، شکل و حرکات بدن و «نمایش این بدن به عنوان یک سطح تزئینی» می‌چرخد (Bartky, 1988). با این حال، برای یک زن، نادیده گرفتن این اعمال، نقض عرف زیباشناختی معاصر است که نظم فمینیستی را تهدید می‌کند (Sarpila et al, 2020:5).

معیارهای دوگانه در انباشت «سرمایه زیبایی شناختی»: روش‌های انباشت «سرمایه زیبایی شناختی» افراد بسیار متنوع است. به نظر می‌رسد که ظاهر افراد در پذیرش اجتماعی آنان تأثیرگذار است و هنجارهای مربوط به کارکردهای مختلف بدن، در مورد تقسیم‌بندی بین «بدن طبیعی» و «بدن مصنوعی» دارای کارکردهای «معتبر» و «غیر معتبر» است (Sarpila et al, 2020:7). ساساتلی^۵ (2010)، نشان داد که چگونه هر دو گروه مرد و زن با ورزش و جراحی‌های زیبایی مقایسه می‌شوند. ورزش برای زیبایی فرم بدن، شامل کار سخت و سالم

1. Bourdieu
2. Bauman
3. Wolf
4. Bordo
5. Sassatelli

زیستن است؛ بنابراین بدن به دست آمده از طریق ورزش، شایسته و قابل پذیرش است. تسلون^۱ (1995) قضاوت در مورد شیوه‌های زیبایی بدن با دست کاری‌های مصنوعی را به عنوان یک ناراحتی فرهنگی تحت عنوان، «حیله زنانه»، اغواء گری و فریب معرفی کرد. این امر ممکن است در انتظارات هنجاری متفاوت برای مردان و زنان از تبعیض و معیارهای دوگانه‌ای برخوردار باشد. استفاده از تکنیک «پنهان کردن سن» بیشتر در بین زنان مرسوم است و مردانی که سعی می‌کنند موهای سفید و چین و چروک صورت را پنهان کنند، ممکن است به شدت مورد ارزیابی منفی قرار گیرند (Harris, 1994: 152). چراکه مردان ممکن است به «ننگ درگیر شدن» در شیوه‌های زیبایی زنانه مانند؛ جراحی زیبایی روبرو شوند و این مسئله برایشان عذاب آور باشد (Atkinson, 2008: 81).

با توجه به این که تحقیقات پیشین، عمدتاً بر این تمرکز داشتند که چگونه افراد (به ویژه زنان)، در مورد انتظارات هنجاری در خصوص وضعیت ظاهری بدن خود واکنش نشان می‌دهند، تنظیم فرضیه در مورد این هنجارهای جنسیتی که انباشت «سرمایه زیباشناختی» را هدایت می‌کنند، کمی دشوار است. در این راستا، با توجه به ادبیات و نظریات ارائه شده، نتیجه گرفته شد که وجود معیارهای دوگانه در خصوص نحوه انباشت «سرمایه زیباشناختی»، به «زمینه» جامعه وابسته است؛ بنابراین فرضیه اول عبارت است از؛ به نظر می‌رسد در جایی که معیارها و قضاوت‌های دوگانه در خصوص انباشت «سرمایه زیباشناختی» وجود دارد، زنان بیشتر از مردان در شهرستان اهواز مورد تأیید قرار می‌گیرند.

معیارهای دوگانه در استفاده از «سرمایه زیباشناختی»: هنجارها می‌توانند رفتار افراد را در زمینه استفاده از «سرمایه زیباشناختی» کنترل نمایند تا این نوع سرمایه قابلیت تبادل اجتماعی را داشته باشد (Zelizer, 2010). به این ترتیب، معیارهایی که استفاده از «سرمایه زیباشناختی» را محدود می‌کنند، می‌توانند از یک زمینه به زمینه دیگر در سطح اجتماع

1. Tselon

متفاوت باشند. مطالعات اخیر نشان می‌دهد که ناسازگاری در پذیرش اجتماعی را می‌توان با مکانیسمی به نام «عدم تناسب ظاهری» در قالب کلیشه‌های جنسیتی توضیح داد. به‌عنوان مثال، مطالعه‌ای که توسط جانسون و همکاران (2010) انجام شد نشان می‌دهد که زنان جذاب، با یک نوع تنبیه زیبایی مواجه می‌شوند، مثلاً در شغلی که به‌طور سنتی مردانه است، ممکن است به‌خاطر زیبایی‌شان برای آن شغل مفید باشند. در مقابل، پاستین و واکر^۱ (2016) دریافتند که زنان جذاب در مقایسه با زنان غیر جذاب، برای مشاغل سخت، کم‌تر مناسب هستند. در مجموع برای استفاده از «سرمایه زیباشناختی»، زنان ترغیب می‌شوند که از ظاهر خود برای کسب مزایای اجتماعی استفاده نمایند؛ بنابراین از نظر معیارهای دوگانه اجتماعی، این بدان معنا است که زنان ناقص این هنجارها (عدم استفاده از سرمایه زیباشناختی)، ممکن است به‌خاطر «برساخت‌های زیبایی زنانه» مورد شماتت دیگران قرار گیرند (Sarplia et al, 2020:4).

میرز^۲ (2015) قوم‌شناس نیز استدلال می‌کند که مردان نیز می‌توانند همانند زنان از «سرمایه زیباشناختی» استفاده نمایند، ولی مزایای اجتماعی یا اقتصادی حاصل از ظاهر، برای زنان بیشتر است و بهتر می‌توانند آن را به سرمایه اقتصادی و اجتماعی تبدیل کنند. چون این قضیه برای مردان اغلب از نظر فرهنگی «انگ زدگی» بیشتری به دنبال دارد. به‌طور کلی، تحقیقات در مورد تبادل «سرمایه زیباشناختی»، محصول هنجارهای جنسیتی «تبادل سرمایه» است؛ بنابراین با توجه به مباحث نظری و یافته‌های طرح‌شده فوق، می‌توان گفت که؛ وجود معیارهای دوگانه در مورد «سرمایه زیباشناختی، وابسته به «زمینه اجتماعی» است؛ بنابراین، فرضیه دوم عبارت است از؛

به نظر می‌رسد که معیارها و قضاوت‌های دوگانه در زمینه استفاده از «سرمایه زیباشناختی» وجود دارد، به‌گونه‌ای که مردان بیشتر از زنان در شهرستان اهواز مورد تأیید قرار می‌گیرند.

همچنین، با توجه به مباحث نظری مذکور، تعاریف مفاهیم مرتبط با پژوهش

-
1. Paustian-Underdahl and Walker
 2. Mears

به صورت ذیل ارائه می‌گردد؛

انباشت «سرمایه زیبایی شناختی»

انباشت سرمایه زیباشناختی، به سرمایه‌های ظاهری بدن اشاره دارد که در آن‌ها سرمایه بدنی شکل می‌گیرد؛ بنابراین، انباشت «سرمایه زیبایی شناختی» مربوط به شرایط اجتماعی با منشأ ایجاد انگیزه فرد برای «بدن آرائی» محسوب می‌شود. انباشت «سرمایه زیبایی شناختی»، ظاهر آرائی افراد جهت اخذ پذیرش اجتماعی آنان در جامعه است. در این زمینه معیارهای سنجش، انباشت «سرمایه زیبایی شناختی» عبارت‌اند از اینکه زنان و مردان؛ چقدر به آراستگی ظاهری، پرورش بدنی خود از طریق ورزش و فعالیت‌های بدنی، استفاده از جراحی پلاستیک و پنهان کردن علائم فیزیکی پیری می‌پردازند.

استفاده از «سرمایه زیبایی شناختی»

استفاده از «سرمایه زیباشناختی»، زنان و مردان را ترغیب می‌نماید که از ظاهر خود برای کسب مزایای اجتماعی استفاده نمایند تا از این طریق بتوانند از «سرمایه زیباشناختی» خود استفاده بهینه نمایند تا آن را به سرمایه اقتصادی و اجتماعی تبدیل کنند. در این زمینه، هنجارهای مربوط به استفاده از «سرمایه زیبایی شناختی» عبارت‌اند از؛ پیدا کردن شغل مناسب، دریافت دستمزد و امتیازات بیشتر، پیدا کردن دوستان بیشتر و همسرگزینی و ازدواج در این خصوص می‌باشد.

«قضاوت‌های دوگانه»

قضاوت‌های دوگانه مربوط به هنجارهای اجتماعی است. هنجارهایی که به‌عنوان قوانین اجتماعی رفتار فردی را تنظیم می‌نماید. چنین هنجارهایی می‌توانند در سطح اجتماعی برای گروه‌های مختلف متفاوت باشند، چراکه قضاوت‌های دوگانه به ارزیابی متفاوت رفتارهای یکسان دیگران اشاره دارد؛ بنابراین، قضاوت‌های دوگانه به علت رفتارهای متفاوت هنجاری زنان و مردان در یک زمینه یکسان می‌پردازد. همچنین، هنجارها می‌توانند رفتار و قضاوت

چندگانه افراد را در زمینه استفاده از «سرمایه زیباشناختی» کنترل نمایند تا این نوع سرمایه قابلیت تبادل اجتماعی را داشته باشد.

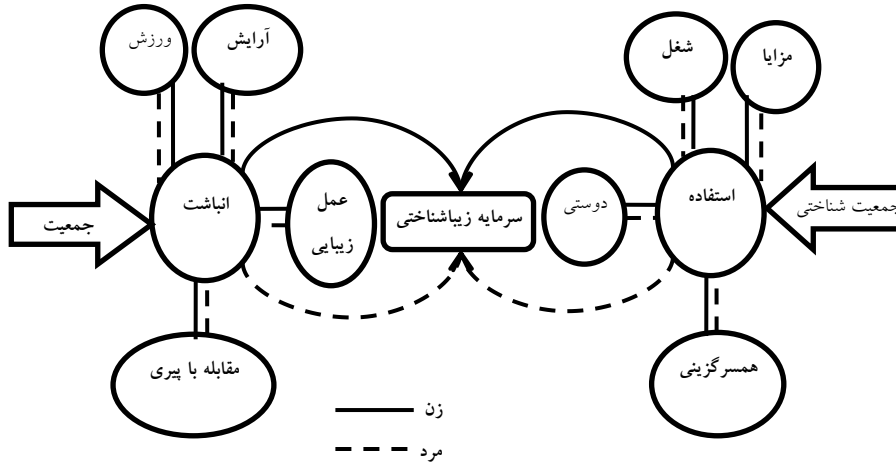
در این راستا و با توجه به پیشینه پژوهش و مبانی نظری ارائه‌شده، مدل نظری تحقیق (مدل شماره-۱)، تنظیم گردید، اما جهت روشن شدن دلالت معنایی مدل، پژوهش، توضیحات ذیل جهت شفافیت بیشتر ارائه می‌گردد؛

چون نیمی از پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به زنان (خطوط ممتد در نمودار) و نیمی دیگر به سؤالات مربوط به مردان (خطوط بریده در نمودار) پاسخ دادند. در این نوع طراحی پیمایشی، نسخه پرسشنامه‌ای که پاسخ‌دهندگان دریافت کردند با یک استراتژی خاص انجام گرفت. این، استراتژی به این صورت بوده که تحلیل در دو بخش مختلف انجام شد که هر کدام به دو مرحله تقسیم شدند و هر دو بخش با ارائه توزیع مستقیم چهار متغیر نگرشی ذکرشده آغاز شد.

در بخش اول، بر روی متغیرهای اندازه‌گیری معیارهای دوگانه تمرکز شد. در بخش دوم، متغیرهای مربوط به استفاده از فیزیک ظاهری بدن به‌عنوان شکلی از سرمایه موردبررسی قرار گرفت. به این صورت که در زمینه معیارهای سنجش، ابتدا تحلیل و هنجارهای مربوط به انباشت «سرمایه زیبایی‌شناختی» و سپس هنجارهای مربوط به استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» موردبررسی قرار گرفت. همچنین اثرات میانجی متغیرهای زمینه‌ای بر اساس، متغیرهای جمعیت شناختی نظیر: جنسیت، سن، تحصیلات و وضعیت تأهل کنترل شد که با نگرش‌های مرتبط با فیزیک ظاهری بدن مرتبط بوده‌اند.

شکل ۱. مدل نظری تحقیق

Figure 1. The theoretical model of the research

روش تحقیق

اگر فیزیک ظاهری بدن به عنوان یک سرمایه، دارای ویژگی‌های یکسان با سایر اشکال سرمایه باشد، می‌تواند در تبادلات اجتماعی مورداستفاده قرار گیرد. به منظور بررسی معیارهای دوگانه در انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی شناختی»، داده‌های پیمایش در زمستان ۱۴۰۱ از طریق شهروندان شهرستان اهواز جمع‌آوری شد. هدف کلی این پژوهش، جمع‌آوری اطلاعات در مورد ابعاد و معنای ظاهر آرائی و استفاده از آن با ابزار پرسشنامه بود.

سؤالات این پرسشنامه به صورت کاملاً حضوری بین جامعه آماری به روش نمونه‌گیری در دسترس در بین زنان و مردان واقع در سنین ۱۵ تا ۶۰ سال توزیع شد. در این روش، افرادی مورد مطالعه قرار گرفتند که در دسترس قرار داشتند؛ بنابراین به خاطر اینکه لیست تمام شهروندان اهوازی در دسترس نبود، این نمونه‌ها با نظر محقق برگزیده شد؛ بنابراین، جامعه آماری این پژوهش را کلیه افراد واقع در سنین ذکر شده تشکیل دادند. نمونه آماری نهایی شامل ۳۸۴ شرکت‌کننده در مناطق ۷ گانه شهرستان اهواز بود. همچنین جهت جلوگیری از ایجاد سوءگیری، داده‌ها بر اساس توزیع سنی و جنسیتی جمعیت

شهرستان اهواز بين ۱۵ تا ۶۰ سال وزن دهی شدند. در این راستا، به منظور بررسی دو معيار انباشت و استفاده از «سرمايه زيبايي شناختي»، از طرح پژوهشي مشابهي، نظير طرح سارپيلا و همکاران (2020)، برای بررسی معيارهاي دو گانه مربوط به چگونگي انباشت و استفاده از «سرمايه زيباشناختي» شهروندان استفاده شد.

سؤالات مربوط به زنان و مردان به گونه‌اي اتفاقي مورد توزيع قرار گرفت، به گونه‌اي که تقريباً نيمي از پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به مردان و نيمي ديگر به سؤالات مربوط به زنان پاسخ دادند^۱. چراکه اگر پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به زنان، عيناً به سؤالات مربوط به مردان نیز پاسخ دهند، به دليل تمايلات اجتماعي ممکن است پاسخ‌هاي مشابهي بدهند؛ بنابراین معيارهاي دو گانه به خاطر پاسخ‌هاي مشابه ممکن است در جامعه آشکار نشود.

همچنين در زمينه معيارهاي سنجش، ابتدا تحليل و هنجارهاي مربوط به انباشت «سرمايه زيبايي شناختي» با استفاده از چهار سؤال نگرشي ذيل موردبررسی قرار گرفت؛

الف- به چه ميزان شما تأييد يا رد می کنید، اگر يك مرد/زن؛

۱- خانه را بدون آراستگي ظاهري ترک نمايد.

۲- برای پرورش بدني خود، به ورزش و فعاليت‌هاي بدني پردازد.

۳- ظاهر فزيکي خود را با استفاده از جراحي پلاستيک بهبود ببخشد.

۴- به دنبال پنهان کردن علائم فزيکي پيري خود باشد.

دوم اينکه، هنجارهاي مربوط به استفاده از «سرمايه زيبايي شناختي» با استفاده از چهار

سؤال نگرشي زير موردبررسی قرار گرفت؛

ب- به چه ميزان تأييد يا رد می کنید اگر يك مرد /زن، سعی نمايد از ظاهر بدني خود

استفاده کند تا؛

۱. در این خصوص سؤالات پرسشنامه در هر دو طيف استفاده و انباشت «سرمايه زيباشناختي»، دارای گويه هاي کاملاً یکسان برای زنان و مردان بوده، ولی جهت استخراج معيارهاي دو گانه، هر پاسخگو صرفنظر از جنسيت خود، فقط می توانست به سؤالات مربوط به يك جنس خاص پاسخ دهد.

۱- شغل مناسبی پیدا کند.

۲- دستمزد و امتیازات بیشتری دریافت نماید.

۳- دوستان بیشتری پیدا کند.

۴- به دنبال همسرگزینی و ازدواج باشد.

پاسخ‌ها در یک مقیاس پنج‌درجه‌ای طیف لیکرت از «قطعاً مخالف» = ۱ امتیاز تا «قطعاً موافق» = ۵ امتیاز ارائه شد. آمار توصیفی برای متغیرهای وابسته در جدول ۱، مشاهده شده است. با توجه به تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها، فقط روی شرکت‌کنندگانی تمرکز شد که نمرات معتبری برای همه متغیرهای وابسته داشتند.

اثرات میانجی متغیرهای زمینه‌ای بر اساس، متغیرهای جمعیت شناختی نظیر: جنسیت، سن، تحصیلات و وضعیت تأهل کنترل شد که با نگرش‌های مرتبط با فیزیک ظاهری بدن مرتبط بوده‌اند (مطابق جدول، ۲).

همان‌طور که ذکر شد، نیمی از پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به زنان و نیمی دیگر به سؤالات مربوط به مردان پاسخ دادند. در این نوع طراحی پیمایشی، نسخه پرسشنامه‌ای که پاسخ‌دهندگان دریافت کردند به صورت اتفاقی بوده و نمونه‌ها از نظر ترکیب جمعیتی مشابه بودند (جدول، ۲). استراتژی تجزیه و تحلیل به این صورت بوده که این تحلیل در دو بخش مختلف انجام شد که هر کدام به دو مرحله تقسیم شدند و هر دو بخش با ارائه توزیع مستقیم چهار متغیر نگرشی ذکر شده آغاز شد. در بخش اول، بر روی متغیرهای اندازه‌گیری معیارهای دوگانه تمرکز شد. در بخش دوم، متغیرهای مربوط به استفاده از فیزیک ظاهری بدن به عنوان شکلی از سرمایه مورد بررسی قرار گرفت. پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، تحلیل‌های چند متغیره با استفاده از رگرسیون لجستیک ترتیبی^۱ انجام شد. چراکه برای تجزیه و تحلیل متغیرهای ترتیبی، داده‌ها برای رگرسیون لجستیک، قابلیت انعطاف‌پذیری و تقسیم‌بندی مناسب را دارد.

در رگرسیون لجستیک ترتیبی فرض می‌شود که رابطه بین هر دو گروه یکسان است

که به‌عنوان فرض رگرسیون موازی یا فرض شانس متناسب شناخته می‌شود؛ به‌عبارت‌دیگر، فرض بر این است که اندازه ضرایب بین دو نسخه پرسشنامه (زنان و مردان)، یکسان فرض می‌شود (Long, 1997). مثلاً پاسخ «قطعاً موافقم» با پاسخ‌های دیگر مقیاس بندی می‌شود (مثلاً ۵ در مقابل ۱+۲+۳+۴) و پاسخ «قطعاً مخالفم» در مقایسه با سایر پاسخ‌ها (۵+۴+۳+۲ در مقابل با ۱) مقیاس بندی می‌شود.

برای آزمون فرضیات، برحسب رگرسیون موازی برای هر متغیر وابسته با توجه به متغیر مستقل از آزمون برانت^۱ استفاده شد. برای مقایسه اثرات نسخه پرسشنامه بین متغیرهای وابسته و مداخله‌گر، از روش KHB^۲ که توسط کارلسون و همکاران^۳ (2012) و استفاده از آن در دستور تحلیل استفاده شد. در این راستا، سه برآورد برای هر مدل ارائه شده است: (۱) اثر مستقیم، (۲) اثر کلی پرسشنامه با متغیرهای مداخله‌گر و (۳) اثر غیرمستقیم از طریق متغیرهای مداخله‌گر.

در راستای پایایی و روایی ابزار پژوهش، آنالیز همه متغیرها نشان داد که؛ مقادیر آلفای کرونباخ، «استفاده از سرمایه زیباشناختی» (۰/۷۸)، «انباشت سرمایه زیباشناختی» (۰/۷۶) و «قضاوت‌های دوگانه» (۰/۸۱)، با مقدار آلفا معادل ۰/۰۵ در زمینه پایایی ابزار پژوهش، مناسب ارزیابی گردید (بیش از ۰/۷۵). همچنین، سازگاری داخلی نیز ارزیابی گردید که پایایی ترکیبی^۴ بیشتر از آستانه ۰/۷۶، سازگاری داخلی مناسب را در بین تمام گویه‌های پژوهش مربوط به سه متغیر اصلی؛ استفاده از سرمایه زیباشناختی، انباشت سرمایه زیباشناختی و قضاوت‌های دوگانه را نشان داد. در ادامه نیز، روایی افتراقی با معیار فورنل-لارکر و مونوتریت^۵ برای مشخص نمودن ریشه مجذور میانگین واریانس استخراجی بررسی و در مقدار زیر ۰/۹ روایی افتراقی مناسب را نشان داد.

1. Brant Test

۲. روشی است که در تجزیه و تحلیل، مورد سوء گیری خطاهایی که در مقایسه بین مدل‌ها به وجود می‌آید، قرار نمی‌گیرد.

3. Karlson, Holm, and Breen

4. CR

5. Heterotrait-Monotrait ratio of correlations

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های توصیفی: مطابق با نتایج جدول ۱، میانگین تأیید انباشت «سرمایه زیباشناختی» به صورت ترکیبی و برای هر دو گروه جنسیتی (۳/۱۲۵)، بیشتر از مجموع میانگین تأیید انباشت «سرمایه زیباشناختی» برای دو گروه ذکر شده است (۳/۰۴) درصد؛ بنابراین از نظر پاسخگویان، گویه‌های؛ ورزش (۳/۶۳ > بیشترین)، آرایش ظاهری (۳/۲۱ رتبه دوم)، مخفی کردن علائم پیری (۲/۹۹ رتبه سوم) و جراحی پلاستیک (۲/۶۳ < کمترین) از ترتیب اولیوی برای تأیید از سوی پاسخگویان برخوردار هستند.

همچنین در مرتبه دوم برای تأیید استفاده از «سرمایه زیباشناختی»، گویه‌های؛ کسب حقوق و امتیازات (۳/۳۶ > بیشترین)، دوست یابی (۳/۰۸ رتبه دوم)، همسرگزینی (۲/۹۰ رتبه سوم) و پیدا کردن شغل (۲/۸۲ < کمترین) از ترتیب اولیوی برای تأیید مطابق نظر پاسخگویان برخوردار هستند.

جدول ۱. بررسی توصیفی متغیرهای پژوهش

Table 1. Descriptive study of research variables

متغیر	ابعاد	میانگین (انحراف معیار)
انباشت سرمایه زیباشناختی	آرایش ظاهری	3/21(1/27)
	ورزش و فعالیت بدنی	3/63(1/17)
	جراحی پلاستیک	2/63(1/32)
	پنهان کردن علائم پیری	2/99(1/33)
استفاده سرمایه زیباشناختی	پیدا کردن شغل	2/82(1/34)
	گرفتن دستمزد و امتیازات بیشتر	3/36(1/44)
	پیدا کردن دوست	3/08(1/33)
	همسرگزینی و ازدواج	2/90(1/34)

مطابق با نتایج جدول ۲، تفاوت‌های آماری موجود در ترکیب جمعیت شناختی، بررسی شد. بیشترین درصد پاسخگویان به سؤالات زنان را خود زنان با ۵۴/۶ درصد و بیشترین درصد پاسخگویان به سؤالات مردان را خود مردان با ۵۳/۱ درصد، تشکیل داده‌اند. در خصوص سن، بیشترین درصد پاسخگویان در نسخه زنان، مربوط به گروه سنی ۴۶ تا ۶۰ ساله با ۳۴/۹ درصد و کمترین مقدار متعلق به گروه سنی ۲۶-۳۵ ساله‌ها با ۱۸/۸ درصد

است. همچنین بیشترین درصد پاسخگویان در نسخه مردان مربوط به گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ ساله با ۲۹/۷ و کمترین درصد متعلق به گروه سنی ۳۶-۴۵ ساله‌ها با ۱۴/۱ درصد است. در خصوص تحصیلات، بیشترین درصد پاسخگویان در نسخه زنان مربوط به گروه تحصیلی زیر دیپلم با ۲۴/۵ و کمترین درصد متعلق به گروه تحصیلی دکتری تخصصی با ۵/۲ درصد است. همچنین بیشترین درصد پاسخگویان در نسخه مردان مربوط به گروه تحصیلی لیسانس با ۲۷/۱ و کمترین درصد متعلق به گروه تحصیلی دکتری تخصصی با ۶/۳ درصد است. همچنین در خصوص وضعیت تأهل، بیشترین درصد پاسخگویان به سؤالات زنان را افراد متأهل ۵۳/۶ و بیشترین درصد پاسخگویان به سؤالات مردان را گروه متأهلین با ۵۹/۴ درصد، تشکیل داده‌اند.

جدول ۲. توزیع متغیرهای جمعیتی (مداخله‌گر) بر اساس نسخه جنسیتی پرسشنامه

Table 2. Distribution of demographic variables (interventionist) based on the gender version of the questionnaire

متغیر	نسخه زنان (درصد)	نسخه مردان (درصد)	تعداد کل (درصد)
جنسیت	زنان	46/4	192(50/0)
	مردان	45/3	192(50/0)
سن	۱۵-۲۵ سال	29/7	107(27/85)
	۲۶-۳۵ سال	27/1	88(22/95)
	۳۶-۴۵ سال	14/1	66(17/15)
	۴۶ تا ۶۰	28/6	122(31/75)
تحصیلات	زیر دیپلم	22/4	90(23/45)
	دیپلم و فوق دیپلم	25/0	85(22/45)
	لیسانس	27/1	117(30/05)
	فوق لیسانس	18/2	65(16/90)
	دکتری تخصصی	6/3	22(5/75)
وضعیت تأهل	مجرد	40/6	167(43/20)
	متأهل	59/4	117(56/50)

ب) یافته‌های استنباطی

در جدول ۳، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل پرسشنامه (نسخه زنان و مردان) مربوط به انباشت سرمایه زیباشناختی ارائه شده است. این جدول تأثیرات مستقیم هنجارهای رفتاری پاسخگویان و تأثیرات کلی نسخه پرسشنامه با عوامل مداخله‌گر نظیر؛ جنسیت، سن، تحصیلات و وضعیت تأهل را نشان می‌دهد.

در مرحله اول، تجزیه و تحلیل داده‌ها تأیید کرد که تفاوت‌های جنسیتی در دو متغیر پیشنهادشده، از نظر آماری معنادار است (تأیید فرضیه اول). چراکه مطابق با نمودار شماره ۲، ۵۳/۵ درصد پاسخگویان به صورت میانگین انباشت سرمایه زیباشناختی را برای زنان تأیید کردند. در مقابل، ۴۳/۵ درصد پاسخگویان به صورت میانگین انباشت سرمایه زیباشناختی را برای مردان تأیید کردند (تأیید بیشتر زنان در مقابل با مردان).

در مقایسه با مردان با ۰/۲۵ درصد، زنان با ۰/۴۳ درصد، تأیید بیشتری برای استفاده از جراحی پلاستیک از سوی پاسخگویان دریافت نمودند ($b=0/529$ و $p<0/005$). علاوه بر این، برای مردان با ۰/۳۶ درصد، جهت پنهان کردن نشانه‌های پیری، بیشتر از زنان (۰/۵۴)، مخالفت وجود داشت ($b=0/525$ و $p<0/005$).

تفاوت آماری معنی‌داری بین نگرش پاسخگویان نسبت به مردان (۰/۳۷) و زنان (۰/۶۰)، از نظر آراستگی ظاهری وجود داشت ($b=0/515$ و $p<0/001$). همچنین، برای انجام ورزش، موافقت (۰/۷۵) مردان در مقابل موافقت (۰/۵۷) درصدی زنان برای بهبود فیزیک ظاهری فرد مشاهده شد ($b=0/516$ و $p<0/001$).

بنابراین با توجه نتایج به دست آمده می‌توان گفت که فرضیه اول تأیید شده است. همچنین، اثرات غیرمستقیم که در جدول ۳، مشاهده شد، نشان می‌دهد که تحصیلات و وضعیت تأهل به عنوان دو متغیر میانجی هیچ اثر غیرمستقیمی بر متغیر انباشت سرمایه زیباشناختی نداشتند؛ اما سن و جنس به عنوان دو متغیر جمعیت شناختی دیگر بر انباشت سرمایه زیباشناختی دارای اثر غیرمستقیم بوده‌اند، به گونه‌ای که متغیر جنسیت

برای جراحی پلاستیک (هر دو جنس) و مخفی کردن علائم پیری (صرفاً برای زنان) اثرگذاری غیرمستقیم داشته‌اند. متغیر سن نیز بر مخفی کردن علائم پیری (صرفاً برای مردان) و فعالیت بدنی و ورزش (صرفاً برای زنان) دارای اثر غیرمستقیم است.

جدول ۳. پیش‌بینی نگرش‌ها، نسبت به انباشت «سرمایه زیبای شناختی»

Table 3. Predicting disapproving attitudes towards accumulation of 'aesthetic capital'

فاکتورها	جراحی پلاستیک		مخفی کردن علائم پیری		ورزش و فعالیت بدنی		آرایش ظاهری	
	نسخه موازی		نسخه موازی		نسخه موازی		نسخه موازی	
	مردان	زنان	مردان	زنان	مردان	زنان	مردان	زنان
تأثیرات مستقیم	0/487	0/531(0/38)**	0/561	0/527(0/32)*	0/369	0/517(0/30)**	0/518	0/471(0/27)*
تأثیرات کل	0/471	0/517(0/38)*	0/504	0/512(0/32)*	0/367	0/517(0/30)*	0/515	0/462(0/27)**
تأثیرات غیرمستقیم	-0/116	0/273(0/19)	0/084	0/224(0/16)	0/132	0/027(0/02)	0/036	0/030(0/03)
برحسب جنس	-0/231	0/283(0/21)	0/010	0/291(0/18)	0/099	0/010(0/01)	0/028	0/044(0/04)
برحسب سن	-0/029	0/060 (0/068)	-0/215	0/001(0/001)	-0/072	0/310(0/21)	0/013	-0/007(0/00)
برحسب تحصیلات	0/036	0/012 (0/012)	-0/031	0/031(0/031)	0/029	0/047(0/04)	0/054	0/047(0/04)
برحسب وضعیت تأهل	0/044	0/042 (0/042)	0/051	0/016(0/018)	0/045	0/17(0/01)	0/030	0/074(0/04)

تکنه: KHB ضرایب Ologit را با خطای استاندارد قوی در داخل پرانتز تحلیل نموده است (اختصاص به نسخه زنان

به‌خاطر تأیید بیشتر). * $p < 0.01$ * $p < 0.05$

شکل ۱، نسبت پاسخ‌ها را برای هر دسته از پاسخگویان در نسخه‌های پرسشنامه نشان

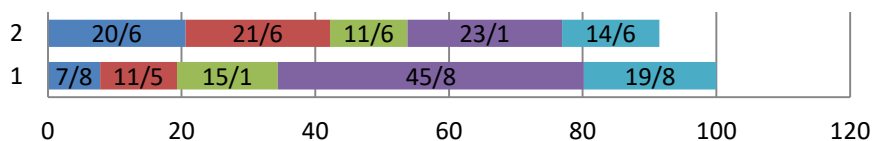
می‌دهد. برای زنان تا حدی قابل قبول‌تر از مردان بود که سرمایه بدنی خود را توسعه دهند، در مقابل، با توسعه سرمایه فیزیکی مردان مخالفت بیشتری وجود دارد. باین‌حال، معیارهای دوگانه با توجه به نوع انباشت سرمایه متفاوت است، مثلاً، رفتاری که مورد تأیید قرار نگرفت، استفاده از جراحی پلاستیک برای بهبود ظاهری مردان بود. ۶۳/۸ درصد پاسخگویان با مردان درگیر در چنین رفتاری مخالف بودند؛ بنابراین در مقایسه با زنان، برای مردان احتمال کمتری برای تأیید در زمینه جراحی پلاستیک وجود داشت (۱۸ درصد اختلاف امتیاز).

تفاوت‌های جنسیتی در معیارهای دوگانه مربوط به پنهان کردن نشانه‌های پیری نیز واضح بود؛ در مجموع ۵۲/۲ درصد پاسخگویان عدم رضایت خود را از تلاش‌های مردان برای پنهان کردن نشانه‌های پیری بیان کردند، در صورتی که تنها ۲۹/۲۶ درصد مخالفت برای زنان وجود داشت. انجام ورزش برای بهبود ظاهر فرد تا حدی مورد تأیید مردان و زنان بود، تنها ۱۱/۹ درصد پاسخگویان به صورت میانگین نارضایتی خود را از این رفتار ابراز کردند، در حالی که بیش از ۵۰ درصد پاسخگویان آن را برای هر دو جنس تأیید کردند. همچنین، طرز رفتار مردان و زنان در زمینه آرایش ظاهری بیرون از خانه به نفع زنان بوده است (۴۶/۷ درصد مخالفت با مردان در مقابل ۱۹/۳ درصد مخالفت با زنان).

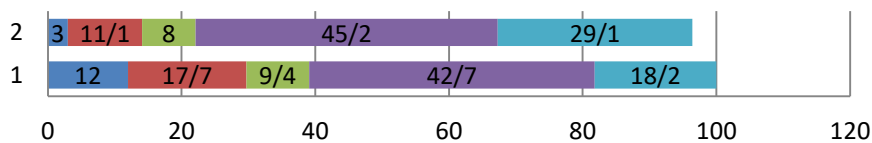
شکل ۲. انباشت «سرمایه زیبایی شناختی» توزیع پاسخ‌ها برای پنج دسته بر اساس نسخه پرسشنامه
(/.)

Figure 2. Accumulation of "aesthetic capital" distribution of answers (%) for five categories based on the version of the questionnaire

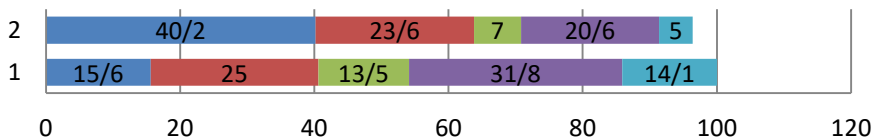
آراستگی ظاهری (۱، زن ۲، مرد)

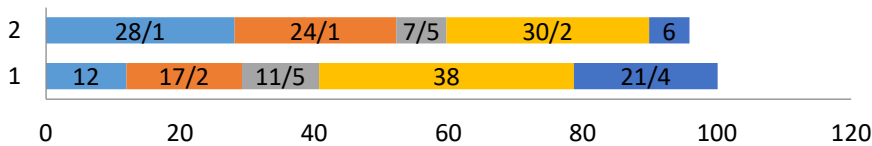
فعالیت بدنی و ورزش (۱، زن ۲، مرد)

جراحی پلاستیک (۱، زن ۲، مرد)

پنهان کردن علائم پیری (۱، زن ۲، مرد)

■ موافق قطعی ■ موافق ■ نظری ندارم ■ مخالف ■ مخالف قطعی

در گام دوم، به سؤالات نگرشی در مورد استفاده از فیزیک ظاهری بدن پرداخته شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول شماره ۴ و نمودار شماره ۳، نشان داد که معیارهای دوگانه‌ای در «بافت» جامعه وجود دارد. باین حال، برخلاف هنجارهای مرتبط با انباشت،

هنجارهای مربوط به استفاده از ظاهر فیزیکی بدن برای زنان، با مخالفت بیشتری روبرو است. چراکه مطابق با نمودار ۳، ۳۸/۵ درصد پاسخگویان، استفاده از سرمایه زیباشناختی را برای زنان تأیید نمودند، در صورتی که ۴۳/۲ درصد پاسخگویان استفاده از سرمایه زیباشناختی را برای مردان تأیید کردند (تأیید بیشتر مردان در مقابل با زنان).

استفاده از فیزیک ظاهری بدن برای پیدا کردن دوست، از سوی زنان (۰/۴۷) نسبت به مردان (۰/۶۳)، سخت گیرانه تر بود ($b = ۰/۴۹۴$ و $p < ۰/۰۰۵$). همچنین، استفاده از فیزیک ظاهری بدن برای پیدا کردن شغل از سوی زنان (۰/۲۵)، نسبت به مردان (۰/۳۱) مخالفت بیشتری را به دنبال داشت ($b = ۰/۴۶۱$ و $p < ۰/۰۰۵$). تفاوت‌های جنسیتی از نظر آماری در خصوص دستمزد و کسب امتیازات معنی دار بود، زیرا زنان با کسب موافقت ۰/۳۰ درصدی در مقابل موافقت ۰/۳۹ درصد مردان، احتمال بیشتری وجود داشت که مورد تأیید قرار نگیرند ($b = ۰/۴۷۶$ و $p < ۰/۰۰۵$). هنجارهای مردان، در مورد همسرگزینی ۰/۳۹ درصد به طور معنی داری سخت گیرانه تر از زنان با ۰/۵۲ درصد موافقت ($b = ۰/۴۶۳$ و $p < ۰/۰۰۵$) قرار دارد. این نتایج با فرضیه ۲ همخوانی دارد و می توان گفت، تفاوت معناداری بین جنسیت از نظر استفاده از «سرمایه زیباشناختی» وجود دارد.

اثرات غیرمستقیم در جدول ۴، نشان داد که سن و وضعیت تأهل به عنوان دو متغیر میانجی هیچ اثر غیرمستقیمی بر متغیر استفاده از سرمایه زیباشناختی نداشتند؛ اما تحصیلات و جنس به عنوان دو متغیر جمعیت شناختی دیگر بر استفاده از سرمایه زیباشناختی دارای اثر غیرمستقیم بوده اند. همچنین، متغیر تحصیلات بر گرفتن دستمزد و امتیازات برای مردان و پیدا کردن دوست برای زنان دارای اثر غیرمستقیم بوده اند.

جدول ۴. پیش‌بینی نگرش‌ها نسبت به استفاده از «سرمایه زیبایی شناختی»

Table 4. Predicting disapproving attitudes towards utilisation of 'aesthetic capital'.

فاکتورها	پیدا کردن شغل		گرفتن دستمزد و امتیازات		پیدا کردن دوست		همسرگزینی	
	نسخه موازی		نسخه موازی		نسخه موازی		نسخه موازی	
	مردان	زنان	مردان	زنان	مردان	زنان	مردان	زنان
تأثیرات مستقیم	0/461	0/476(0/28)**	0/476	0/496(0/28)**	0/494	0/441(0/25)*	0/463	0/465(0/25)*
تأثیرات کل	0/458	0/455(0/28)**	0/475	0/476(0/28)**	0/494	0/430(0/25)*	0/463	0/461(0/25)*
تأثیرات غیر مستقیم	-0/113	0/189(0/15)	0/151	0/103(0/09)	-0/054	0/171(0/10)	-0/024	0/102(0/10)
برحسب جنس	0/244	0/274(0/19)	-0/053	0/08(0/08)	0/015	0/253(0/18)	0/012	0/231(0/17)
برحسب سن	-0/023	0/08(0/07)	0/056	-0/03(0/03)	-0/037	-0/08(0/08)	-0/012	-0/05(0/04)
برحسب تحصیلات	0/016	-0/06(0/06)	-0/020	0/259(0/19)	0/232	0/061(0/06)	-0/007	0/-09(0/05)
برحسب وضعیت تأهل	-0/005	0/024(0/02)	-0/064	0/006(0/06)	-0/014	0/021(0/02)*	-0/003	-0/01(0/00)

تکنه: KHB ضرایب logit را با خطای استاندارد قوی در داخل پراتر تحلیل نموده است (اختصاص به نسخه مردان به‌خاطر تأیید بیشتر) * $p < 0.01$ * $p < 0.05$

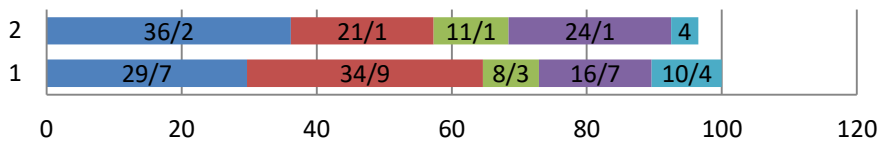
شکل ۳، نشان داد که حدود ۲۹/۷ درصد از پاسخگویان گزارش دادند که اگر زنی سعی کند از فیزیک ظاهری خود برای افزایش دستمزد استفاده کند قطعاً مخالفت خواهند کرد. باوجوداینکه این نوع رفتار برای مردان مخالفت بیشتری را به همراه دارد (۳۶/۲). این رقم نشان می‌دهد که یک معیار دوگانه واضحی مربوط به استفاده از فیزیک ظاهری در وضعیت شغلی وجود دارد. همچنین، تجزیه و تحلیل هنجارها در مورد استفاده از فیزیک ظاهری در دوست‌یابی نشان داد که مشابه دیگر حوزه‌های زندگی، مردان بیشتر مورد تأیید قرار می‌گیرند (اختلاف ۱۶ درصدی موافقت به نفع مردان). روش‌های استفاده از ظاهر

فیزیکی بدن در معیارهای دوگانه مربوط به همسرگزینی و ازدواج واضح بود؛ در مجموع ۳۱/۸ درصد پاسخگویان عدم رضایت خود را با همسرگزینی از طریق ظاهر بیان کردند، در صورتی که تنها ۲۶/۷ درصد مخالفت برای مردان وجود داشت. در مجموع بیش از ۵۰ درصد پاسخگویان آن را برای هر دو جنس تأیید نکردند (۹/۰ درصد اختلاف امتیاز).

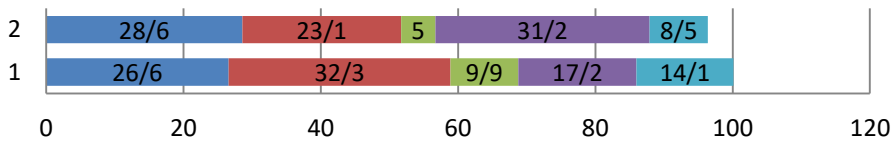
شکل ۳. استفاده از «سرمایه زیبایی شناختی» توزیع در پنج طیف بر اساس نسخه پرسشنامه (٪)

Figure 3. The use of "aesthetic capital" distribution in five spectrums based on the version of the questionnaire (٪)

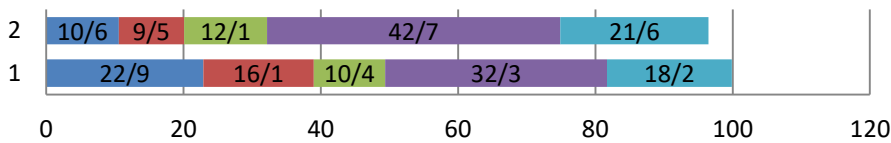
شغل مناسب (۱، زن ۲، مرد)

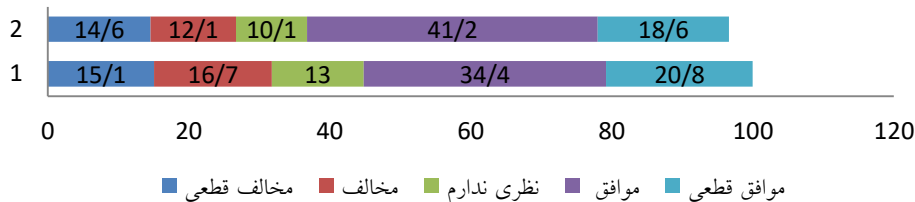
دریافت دستمزد و امتیازات بیشتر (۱، زن ۲، مرد)

پیدا کردن دوستان بیشتر (۱، زن ۲، مرد)

همسرگزینی و ازدواج (۱، زن ۲، مرد)

بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله، به بررسی هنجارهای جنسیتی، یعنی معیارهای دوگانه مربوط به انباشت و استفاده از «سرمایه زیبای‌شناختی» در سطح اجتماعی، توجه شد. با استفاده از یک نظرسنجی ویژه و در قالب یک طرح تقسیم‌بندی شده، معیارهای دوگانه در سطح شهرستان اهواز تحلیل شد. در ابتدا مشخص شد که معیارهای دوگانه‌ای در برخی از هنجارهای مربوط به انباشت و استفاده از «سرمایه زیبای‌شناختی» وجود دارد؛ بنابراین برحسب نتایج مربوط به فرضیات اول و دوم مشخص شد که وجود معیارهای دوگانه با توجه به «زمینه» متفاوت است. به گونه‌ای که مطابق با فرضیه اول، نتایج نشان داد که معیارهای دوگانه مربوط به انباشت، تأیید بیشتر زنان را نشان می‌دهد. درحالی که معیارهای دوگانه مربوط به استفاده، تأیید کم‌تر زنان را نشان می‌دهد؛ بنابراین در راستای یافته‌های پژوهش و تحلیل و بررسی فرضیات مربوطه، در سه مقوله «هنجارهای اجتماعی»، «انباشت سرمایه زیباشناختی» و «استفاده از سرمایه زیباشناختی» نتیجه‌گیری ذیل ارائه می‌گردد؛

نتایج پژوهش حاضر در بخش «هنجارهای اجتماعی» نشان داد که وجود معیارهای دوگانه وابسته به «بافت» و یا زمینه جامعه است، چون در «بافت» جامعه است که روش‌های مختلف انباشت و استفاده از «سرمایه زیبای‌شناختی» شکل می‌گیرد و بر اساس آن، این دو سرمایه را باید شناخت و مورد قضاوت قرار داد؛ بنابراین وجود «میدان یا بستر اجتماعی» برای ظهور و بروز سرمایه‌های زیباشناختی و استانداردهای دوگانه برخورد با این نوع سرمایه‌ها در جامعه موردتحقیق کاملاً ملموس و آشکار است. همچنین، متناسب با میدان یا بستری که سرمایه‌های زیباشناختی در آن ظهور و نمود پیدا می‌کند، مقوله «فشار اجتماعی»، در عادت‌وارگی رفتاری افراد برای تعیین معیارهای زیباشناختی و چگونگی

انباشت و استفاده از سرمایه مذکور در بین زنان و مردان متفاوت است.

پس با توجه به یافته‌های پژوهش، مقولاتی نظیر؛ هنجارهای اجتماعی و فشار اجتماعی برخواسته از آن برای اینکه کدام جنسیت حق انباشت سرمایه زیباشناختی را دارد و کدام‌یک حق استفاده از این نوع سرمایه را ندارد، بسیار مهم و تأثیرگذار است. چراکه بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، هنجارها در انتقال فشار اجتماعی برای زیبایی بدن نقش مهمی دارند و منشأ ایجاد انگیزه برای ظاهرگرایی هستند؛ بنابراین فرهنگ ظاهرگراییه برخواسته از این نوع فشار اجتماعی کاملاً ملموس و دلیل بر آن است که افراد برای عمل زیبایی اقدام نمایند، چون این فرهنگ ظاهرگراییه بر اساس یافته‌های به‌دست آمده، مقوله «پرداختن به آرایش و زیبایی ظاهری» را به حوزه‌های دیگر زندگی نظیر، دوست‌یابی، کسب شغل، وجهه اجتماعی و همسریابی گسترش داده است. چراکه مطابق با یافته‌های کیوان آراء و همکاران (۱۳۸۹)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، شریعتی و همکاران (۱۳۹۲)، قبادی و همکاران (۱۳۹۶) و اعتمادی فرد و همکاران (۱۳۹۲)، عامل فشار هنجاری، با احتمال انجام عمل زیبایی همراه است و این شرایط اجتماعی است که منشأ ایجاد انگیزه برای «بدن آرائی» است.

بنابراین همسو با یافته‌های مربوط به این بخش، سارپیلا و همکاران (۲۰۲۰)، «سرمایه زیبایی‌شناختی» را یک نوع انباشت سرمایه‌های پراکنده برای داشتن سرمایه یکسان می‌دانند که در این خصوص مدیریت بدن از اهمیت بالایی برخوردار است. هرچند که یافته‌های تسلون^۱ (1995)، برخلاف نتایج پژوهش حاضر است که در آن شیوه‌های زیبایی بدن با دست‌کاری‌های مصنوعی یک ناراحتی فرهنگی و «حیله زنانه»، قلمداد می‌شود.

همچنین، یافته‌های پژوهش در بخش «انباشت سرمایه زیباشناختی»، نشان داد که روش‌های انباشت «سرمایه زیبایی‌شناختی» در بین زنان و مردان متفاوت است؛ بنابراین، معیارهای دوگانه برای انباشت «سرمایه زیباشناختی» در بین جامعه آماری مورد تأیید قرار گرفت. به گونه‌ای که از نظر پاسخگویان، زنان بیشتر از مردان برای استفاده از سرمایه

1. Tseelon

زیباشناختی تأیید می‌شوند، چون به نظر می‌رسد ظاهر زنان نسبت به مردان در جامعه آماری، در پذیرش اجتماعی آنان تأثیرگذاری بیشتری دارد و همین مسئله ابزار و بهانه‌ای خواهد بود برای اینکه آنان بتوانند بستر و زمینه استفاده از سرمایه‌های زیباشناختی را برای خود فراهم و تسهیل نمایند. چراکه این نوع کنشگری با توجه به ماهیت زنانه بیشتر مورد تأیید اجتماعی قرار می‌گیرد و زنان برخلاف مردان به خاطر آرایش ظاهری و استفاده از سرمایه‌های زیباشناختی کمتر مورد قضاوت منفی جامعه قرار می‌گیرند. در عوض مردان تلاش می‌کنند از طریق ورزش، شایستگی و قابلیت پذیرش خود را در جامعه نشان دهند، چون در جامعه هدف (شهرستان اهواز)، به نظر می‌رسد، ظاهر به‌عنوان یک اثر جانبی زندگی، با الزام مراقبت طبیعی از خود عمدتاً برای مردان نسبت به زنان دیده می‌شود.

همچنین، مطابق با یافته‌های بنائی و همکاران (۱۳۹۹)، زنانی که برای بدن خود سرمایه‌گذاری و انباشت می‌کنند، برای استخدام شدن شانس بیشتری دارند و جذابیت‌های ظاهری، مزیت‌های زیادی را برای آنان به ارمغان می‌آورد. چراکه مقوله زیبایی برای پذیرش اجتماعی در بین زنان نسبت به مردان برای برخورداری از مزایای مذکور از اهمیت بالایی برخوردار است. شاید دلیل این موضوع را در بین نظریات فمینیستی، ازجمله نظریات ولف^۱ (۲۰۰۲) و بوردو^۲ (۱۹۹۳)، بتوان بهتر جستجو کرد، چراکه آنان اعتقاد دارند، زنان زیبایی‌انداز خود را با سرکوب شدید برخی از ویژگی‌های زنانه انجام می‌دهند.

احتمالاً دلیل دیگر تأیید جامعه آماری برای استفاده زنان از سرمایه‌های زیباشناختی نسبت به مردان این است که؛ در مورد معیارهای دوگانه زیباشناختی، زنان در سنین یکسان نسبت به مردان پیرتر دیده می‌شوند، بنابراین زنان در طول زندگی نگاه ویژه‌ای به این عقب‌ماندگی از طریق انباشت سرمایه زیباشناختی دارند. چراکه نتایج پژوهش همسو با یافته‌های بارت و همکاران (۲۰۰۸)، هامیس (۱۹۹۴) و اتکینسون (۲۰۰۸)، نشان داد؛ تکنیک «پنهان کردن سن»، بیشتر در بین زنان مرسوم است و مردانی که سعی می‌کنند این علائم را پنهان کنند، ممکن است به‌شدت مورد ارزیابی منفی جامعه قرار گیرند. چراکه

1. Wolf
2. Bordo

مردان ممکن است به «ننگ درگیر شدن» در شیوه‌های زیبایی زنانه مانند؛ جراحی زیبایی و پلاستیک روبرو شوند و این مسئله برای آنان عذاب‌آور باشد.

همچنین، معیارهای دوگانه در خصوص «استفاده از سرمایه زیباشناختی» از نظر پاسخگویان مورد تأیید قرار گرفت، به گونه‌ای که مردان بیشتر از زنان تأیید می‌شوند. چراکه در جامعه مردسالار ایران و مشخصاً شهر قوم‌گرا و نیمه سنتی شهرستان اهواز به نظر می‌رسد، مردان بیشتر مجاز خواهند بود از «سرمایه زیباشناختی» خود استفاده نمایند تا از مزایای اجتماعی حاصل از آن استفاده نمایند. چراکه با توجه به باورهای سنتی و فرهنگ حاکم در جامعه برای خیلی از خانواده‌های ایرانی قابل‌پذیرش نخواهد بود که زنان از زیبایی ظاهری خود برای کسب شغل، دوست‌یابی و یا وجهه اجتماعی استفاده نمایند. در صورتی که برای مردان استفاده از این مزایای اجتماعی، کمتر مورد شماتت اجتماعی قرار می‌گیرد؛ بنابراین، مطابق با نظر اکثر پاسخگویان، استفاده از «سرمایه زیباشناختی»، برای زنان قابل تأیید نیست و آنان مجاز نیستند از ظاهر خود برای کسب مزایای اجتماعی استفاده نمایند. چراکه زنان ناقض این هنجارها (استفاده از سرمایه زیباشناختی)، به خاطر «برساخت‌های زیبایی زنانه» در محیط سنتی، قومیتی و مردسالار جامعه مورد هدف (شهرستان اهواز)، بیشتر مورد شماتت دیگران قرار می‌گیرند؛ بنابراین، به نظر می‌رسد مهم‌ترین عامل گرایش به مدیریت بدن، هنجارهای سنتی رایج در هر دو گروه جنسیتی در شهرستان اهواز است که تعصبات جنسیتی و قومیت‌گرایی زیادی در بین آنان رایج است. این پژوهش نشان داد که زنان، تحت چشمداشت‌های هنجاری قوی برای انباشت «زیبایی‌شناختی» خود هستند؛ بنابراین، هدف پژوهش حاضر پر کردن این شکاف بود. در این راستا، به هنجارهای جنسیتی در فیزیک ظاهری بدن، یعنی روش‌های مختلف انباشت و استفاده از «سرمایه زیبایی‌شناختی» توجه شد.

همسو با یافته‌های مربوط به استفاده از سرمایه زیباشناختی، کپرز^۱ (2015)، ساریپلا و

همکاران (2020)، مالفورد^۲ و همکاران (1998) و میرز^۱ (2015)، نشان دادند که معیارهای

1. Kuipers
2. Mulford

دوگانه در هنجارهای مربوط به استفاده از «سرمایه زیباشناختی» توانایی توضیح برخی از اختلافات را در بین زنان و مردان دارد. همچنین، همسو با یافته‌های قبادی و همکاران (۱۳۹۶) و میرز^۲ (۲۰۱۵)، میان متغیرهای سن، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات و درآمد با مدیریت بدن رابطه معنادار وجود دارد.

مطالعه حاضر با تطبیق ادبیات پژوهش در زمینه فیزیک ظاهری بدن به‌عنوان شکلی از سرمایه، به تحقیقات آتی کمک می‌کند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که تحقیقات آتی در زمینه ظاهر فیزیکی بدن به‌عنوان نوعی سرمایه در زمینه‌های مطالعات جامعه‌شناسی فرهنگی، جامعه‌شناسی اقتصادی و مطالعات جنسیتی، به کاوش و مطالعه علمی پردازند. این یافته‌ها به جامعه شناسان کمک می‌کند تا فرآیندهای بنیادی نابرابر و وابسته به «زمینه» جامعه را درک نمایند که در آن ارزش «سرمایه زیباشناختی» را تخمین و مشخص نمایند که انباشت و استفاده از آن بر اساس عضویت گروهی به‌طور متفاوت مورد تشویق قرار می‌گیرد یا امتناع.

در پژوهش حاضر نتیجه گرفته شد که به‌جای در نظر گرفتن «سرمایه زیباشناختی» به‌عنوان چیزی که افراد به‌سادگی با آن تبادل و استفاده می‌کنند، باید آن را به‌عنوان هنجارهای جنسیتی و وابسته به زمینه در نظر گرفت. در این راستا پیشنهاد می‌شود که برای استفاده از «سرمایه زیباشناختی» این پژوهش طرح شود: که چه کسی اجازه دارد از ظاهر بدن خود در مکان‌های مختلف بهره‌بردار؟

در پژوهش حاضر، محدودیت‌های روش‌شناختی نیز وجود داشت. درحالی‌که طرح‌های نظرسنجی مانند طرح موجود، قطعاً به درک معیارهای جنسیتی دوگانه می‌افزاید، ولی یک مشکل اساسی در خصوص چگونگی تفسیر موارد نظرسنجی وجود دارد. مثلاً در این طرح، از پاسخگویان خواسته شد که به یک وضعیت فرضی پاسخ دهند، با این حال، دشوار است که گفته شود کدام جنبه فکری پاسخگویان مورد واکنش قرار گرفته شد.

1. Mears
2. Mears

با این حال، حتی اگر نتایج پژوهش موارد مختلفی را بر روی یک سناریوی مشخص (جنبه فکری آشکار) ترسیم شود، بسته به جنسیت فرد ممکن است، معیارهای دوگانه مورد تغییر قرار گیرد. علاوه بر این، همان‌طور که مطالعه حاضر در شهرستان اهواز انجام شد، ممکن است منعکس‌کننده سختگیری‌های هنجاری و عرفی توجه به نگاه غالب قومیتی در این شهر، نسبت به شهرهای دیگر داشته باشد.

تشکر و قدردانی

از زحمات مجموعه همکاران دانشگاه پیام نور و همه کسانی که به صورت‌های مختلف در انجام این پژوهش ما را یاری رسانیدند، کمال تشکر و قدردانی را می‌نمایم.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

منابع مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

ORCID

Bahram Nik Bakhsh

<http://orcid.org/0000-0002-5861-5281>

References

- Allison, R., & Risman, B. J. (2013). A double standard for "Hooking Up": How far have we come toward gender equality? *Social Science Research*, 42, 1191–1206.
- Ashuri Cheriani, M., Rahnama, A., Mahrozadeh, T. and Samadi, P. (2022), "Criticism and examination of the components of the theory of sexual capital based on Islamic teachings and its indications for the sexual education of women and girls", *research in education issues and Islamic education*, 29(53), 209-239[In Persian].
- Atkinson, M. (2008). Exploring male femininity in the 'crisis': men and cosmetic surgery. *Body & Society*, 14, 67–87.
- Bahyan, S., Zarandi, M. and Emami, P. (2014), "Investigation of the components of sexual capital in popular Persian novels", *Scientific-Research Quarterly of Shushtar Islamic Azad University*, 9(29), 143-166[In Persian].
- Banai, A., Asgharpour M., Ahmadreza and Kermani, M. (2019). "Sexual capital phenomenology: a qualitative study of the lived experience of middle-class young women in the city of Mashhad". *Applied Sociology*, 31(4), 73-92[In Persian].
- Bartky, S. (1988). Foucault, femininity, and the modernization of patriarchal power. In I. Diamond, & L. Quinby (Eds.). *Feminism and Foucault: Reflections on resistance*. Boston: Northeastern University Press.
- Bauman, Z. (2007). *Consuming life*. Cambridge: Polity Press.
- Beauty of the Female Body", *Women in Development and Politics*, 18(2), 173-193[In Persian].
- Bordo, S. (1993). *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body*. Berkeley: University of California Press.
- Cheraghi Kotiani, A. (2010), "Art and Aesthetics of Feminism"; *Cultural and Social Knowledge*, 3(1), 29-54[In Persian].
- Edmonds, A., & Mears, A. (2017). Managing body capital in fields of labor, sex, and health. In E. Anderson-Fye, & Brewis Slade (Eds.). *Fat planet*. Santa Fe: SAR Press.
- Etamadi Fard, S., Amani, M. (2012), "Sociological study of women's motivation towards cosmetic surgery", *Women's Research Journal*, 4(2), 1-22 [In Persian].
- Finch, J. (1987). The vignette technique in survey research. *Sociology*, 21, 105–114.
- Harris, M. B. (1994). Growing old gracefully: Age concealment and gender. *Journal of Gerontology*, 49, 149–158.
- Johnson, M. (2019), *Aesthetics of Human Understanding: The Meaning of the Body*, translated by Jahanshah Mirzabigi, Aghah Publishing House, Tehran[In Persian].

- Keyvan Ara, M., Rabbani, R., Gianpour, M. (2009). "Social stratification and body modification (cosmetic surgery as a symbol of social base)", *Women's Strategic Studies*, 12(47), 73-98[In Persian].
- Kuipers, G. (2015). Beauty and distinction? The evaluation of appearance and cultural capital in five European countries. *Poetics*, 53, 38–51.
- Long, J. S. (1997). *Regression models for limited and categorical dependent variables*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Maestriperi, D., Henry, A., & Nickels, N. (2017). Explaining financial and prosocial biases in favor of attractive people: Interdisciplinary perspectives from economics, social psychology, and evolutionary psychology. *Behavioral and Brain Sciences*, 40.
- Mahmoudi, Y., Mohaddisi Gilvai, H. (2016), "Qualitative study of reasons and consequences of women's cosmetic surgery", *Women in Development and Politics*, 15(4), 523-547[In Persian].
- Mears, A. (2014). Aesthetic labor for the sociologies of work, gender, and beauty. *Sociology Compass*, 8, 1330–1343.
- Mears, A. (2015). Girls as elite distinction: The appropriation of bodily capital. *Poetics*, 53, 22–37.
- Mulford, M., Orbell, J., Shatto, C., & Stockard, J. (1998). Physical attractiveness, opportunity, and success in everyday exchange. *American Journal of Sociology*, 103, 1565–1592.
- Noghani, M., Khorasani, M. and Varshoi, S. (2010). "Social factors affecting women's cosmetic surgery". *Social psychological studies of women*. 8(4), 75-101[In Persian].
- Paustian-Underdahl, S. C., & Walker, L. S. (2016). Revisiting the beauty is beastly effect: examining when and why sex and attractiveness impact hiring judgments. *The International Journal of Human Resource Management*, 27, 1034–1058.
- Portes, A. (2010). *Economic sociology: a systematic inquiry*. Princeton: Princeton University Press.
- Qobadi, H., Kaldi, A. and Mahdavi, S. (2016), "Investigation of factors affecting the tendency towards cosmetic surgery and body management among women in Ilam city", *Scientific Journal of Ilam University of Medical Sciences*, 25(3), 1 -22[In Persian].
- Rijken, A. J., & Merz, E. M. (2014). Double standards: Differences in norms on voluntary childlessness for men and women. *European Sociological Review*, 30, 470–482.
- Sadeghi Fasai, S., Fazel, R., Rezaei, H. (2016), Sociological study of the relationship between body management and the value of sexual capital among women, *Women's Social and Psychological Studies Quarterly*, 5(13), 144-101[In Persian].
- Sarpila, O, Koivula, A, Kukkonen, I, Aberg, E, & Pajunen, T. (2020). Double

standards in the accumulation and utilisation of 'aesthetic capital'.
Poetics, 82,1-11.

Sassatelli, R. (2010). *Fitness culture: gyms and the commercialisation of discipline and fun*. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.

Shariati, S., Salari, M. (2012), measuring academic capital and aesthetic taste. *Cultural and Communication Studies*, 9(33), 105-138[In Persian].

Tseelon, E. (1995). *The masque of femininity: The presentation of woman in everyday life* London: Sage.

Widdows, H. (2018). *Perfect me: Beauty as an ethical ideal*. Princeton: Princeton University Press.

Wolf, N. (2002). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. New York: Perennial.

Zelizer, V. A. (2010). *Economic lives: How culture shapes the economy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

استناد به این مقاله: نیک‌بخش، بهرام. (۱۴۰۱). انباشت و استفاده از «سرمایه زیباشناختی بدن» برحسب معیارهای هنجاری جنسیتی، فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۹(۹۸)، ۱۲۱-۱۵۹. DOI: 10.22054/qjss.2023.73443.2640

Social sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...

